
Colofon

Uitgever Steenkampinstituut

Postbus 30453 | 2500 GL Den Haag

Redactie Lyke Blok, Carel Laenen,

Renske van Turennot en Brendan Troost

Eindredactie Marjolijn van der Stel

Vormgeving Rebekka Muller

Fotografie iStockphoto, ANP

© Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van het CDA.

Voorwoord

Met trots presenteren wij de nieuwe opleidingengids van het Steenkampinstituut, het opleidingsinstituut van het CDA. In deze gids staan tal van opleidingen: van vertrouwd raken met het CDA-gedachtegoed tot vaardigheidstrainingen zoals het vergroten van debatvaardigheden en het schrijven van speeches.

Het aanbod is afgestemd op de wensen van onder andere onze leden in de afdelingen. Zij vormen de basis van onze partij.

Met een gevarieerd aanbod van cursussen en trainingen willen we werken aan verdere professionalisering van onze partij. Naast communicatie en campagne is scholing één van de speerpunten voor de komende jaren. Het CDA wil immers talenten ontwikkelen om idealen te realiseren.

Wij hopen u de komende jaren te mogen begroeten bij een van de activiteiten van het Steenkampinstituut.

Peter van Heeswijk
Partijvoorzitter

Lucas Meijs
Voorzitter Adviesraad Steenkampinstituut

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Cursussen	9
Aspirant-raadsledencursus	10
Aspirant-wethouderscursus	11
Wethoudersleergang	12
Waterschapsbestuurders	14
Fractievoorzitterscursus	15
<i>Interview met Claudia Füss</i>	16
Gedachtegoed	18
CDA-gedachtegoed	18
Politiek dichterbij de burger	19
CDA Talent Academie	20
Zomerschool	22
<i>Interview met Kees van Rooijen</i>	24
Campagne	26
Campagnestrategie	26
Campagnevoeren	27
Ledenwerving 1	28
Ledenwerving 2	29
<i>Interview met Engelina van Steenbrugge</i>	30
Debatteren	32
Debattraining – basis	32
Debattraining: interrumpen en improviseren	33
Masterclass Oxforddebat en debattoernooi	34
<i>Interview met David van Duren</i>	36
Vaardigheden	38
Werving- en selectiegesprekken	38
Functioneringsgesprekken	39
Collegeonderhandelingen	40
Gemeentefinanciën	41
Beïnvloeden: schrijven van amendementen, moties en resoluties	42
Oppositie voeren	43
Voorzitten en voorgezeten worden	44
Dualisme	45
Speech schrijven	46
Netwerken	47
Bijlage 1: Competentiematrix	50
Bijlage 2: Cyclus gemeentelijke afdelingen	51
Bijlage 3: Contactpersonen	54

Inleiding

Het Steenkampinstituut

Het Steenkampinstituut is het opleidingsinstituut van het CDA. De taak van het Steenkampinstituut is tweeledig.

In de eerste plaats ontwikkelt het Steenkampinstituut een opleidingsaanbod dat in de regio aangeboden wordt. In dat kader wordt opleidingsmateriaal ontwikkeld en worden trainers getraind om deze opleidingen te verzorgen. Op grond van signalen uit het veld én de landelijk geformuleerde doelstellingen, met betrekking tot de ontwikkeling van CDA'ers, komt de ontwikkeling van het opleidingsaanbod voor de regio's tot stand.

In de tweede plaats ontwikkelt én organiseert het Steenkampinstituut een opleidingsaanbod op maat voor landelijke bestuurders en politici en voor groepen CDA'ers die qua volume (te weinig) niet bij het regionaal scholingswerk terecht kunnen. Denk hierbij aan wethouders, gedeputeerden of Statenleden. Voor maatwerk kun je contact opnemen met het Steenkampinstituut: si@cda.nl.

Visie op Opleiden

Met onze opleidingen willen wij onze (politiek) actieve leden ondersteunen bij het beter kunnen uitoefenen van hun functies en rollen en bijdragen aan hun groei en ontwikkeling. De afdeling HRM (*Human Resource Management*) levert haar bijdrage door mensen met hun talenten te zoeken en er actief aan bij te dragen dat zij hun plaats en rol kunnen vinden binnen de partij. Het Steenkampinstituut is er om talenten verder te helpen ontwikkelen.

Bij elke opleiding in deze gids benoemen wij de competenties die u kunt ontwikkelen door middel van het volgen van de desbetreffende opleiding. Deze competenties sluiten aan bij de verschillende competentieprofielen die o.a. worden gebruikt bij het voeren van functioneringsgesprekken.

Wij geloven dat mensen op verschillende manieren leren, daarom maken wij gebruik van diverse combinaties van leervormen en activiteiten, enkele voorbeelden hiervan zijn: trainingsdagen (met werkvormen als presentaties, intervisie, discussie, reflectie, enz.), casestudies en praktijkopdrachten. Daarnaast proberen we de opleiding door middel van het voeren van intakegesprekken af te stemmen op de doelgroep of een individu en maken we gebruik van de eigen praktijk en manier van werken van de deelnemers. Op deze manier willen wij het voor iedereen mogelijk maken om zich optimaal te ontwikkelen.

Medewerkers

Carel Laenen

Carel Laenen studeerde staatkundige-economie aan de Erasmus Universiteit van Rotterdam, met als specialisatie HRM. Hij liep stage en studeerde af bij GTI installatietechniek en trad in 1994 in dienst bij Brunel, een beursgenoteerde organisatie in werving en selectie en detachering van met name hoger opgeleid technisch personeel. Eerst als accountmanager en later werd hij er vestigingsmanager. In 1997 maakte hij de overstap naar Ernst & Young Interim-Management waar

hij naast senior accountmanager vanaf 2000 ook HR verantwoordelijk werd voor de indienstzijnde interim professionals. In die periode doorliep hij tevens met success het HR Leadership Program van de Rotterdam School of management. In 2003 trad hij in dienst bij het CDA als sectorhoofd HRM en directeur van het Steenkampinstituut.

Lyke Blok

Na afronding van een studie Ruslandkunde aan de Universiteit Leiden en een HBO-opleiding vertaler Russisch-Nederlands in Utrecht was Lyke enkele jaren werkzaam als reisbegeleider naar Rusland en de Baltische Staten. Daarna was ze bij Stichting The Trust in Den Haag verantwoordelijk voor het stage- en trainingsprogramma voor jonge mensen uit de voormalige Sovjetunie. In 2002 haalde ze na een deeltijdstudie aan de PABO haar lesbevoegdheid leraar basisonderwijs. Sinds eind 2003 is Lyke werkzaam bij het Steenkampinstituut waarvan de laatste twee jaar als stafmedewerker Opleiding & Training. In deze functie is ze programmamanager van de CDA Talent Academie, organiseert ze o.a. het CDA-debattoernooi en biedt ze ondersteuning aan de contactpersonen voor het regionaal scholingswerk in de provincies.

Renske van Turenhout

Renske van Turenhout studeerde eerst aan de PABO in Zwolle en heeft daarna met veel plezier in het basisonderwijs gewerkt. Na enige jaren is zij in 2004 Onderwijskunde gaan studeren aan de Universiteit Utrecht en in 2006 heeft ze haar Masteropleiding afgerond op de Nederlandse Defensie Academie. Daar heeft zij enige tijd gewerkt bij de sectie Innovatie en Ontwikkeling. Zij hield zich daar onder andere bezig met docentenprofessionalisering, curriculumontwikkeling, kwaliteitszorg en e-learning. In februari 2008 trad zij in dienst bij het Steenkampinstituut als stafmedewerker Opleiding & Training. Haar werkzaamheden bestaan onder andere uit het ontwikkelen van opleidingen, trainers trainen, opstellen van opleidingengids (+ nieuwe website) en kwaliteitszorg.

Harma Alting-de Jong

Harma Alting-de Jong beschikt over ruim tien jaar secretariële ervaring en werkt sinds november 2006 voor het CDA als sectorsecretaresse voor de afdeling HRM/SI/PO. Haar werkzaamheden op het partijbureau betreffen de CDA Talent Academie, ondersteuning aan de medewerkers van de afdeling HRM/SI/PO en ze is bedrijfshulpverlener. Daarvoor werkte zij als secretaresse bij de regionale brandweer Hollands-Midden en voor het farmaceutisch bedrijf AstraZeneca. Ze volgde de MEAO secretarieel, aangevuld met een serie aanvullende cursussen op MBO- en HBO-niveau.

Vragen en achtergronden van deze opleidingengids

Waarom deze gids?

De organisatie en staf van het Steenkampinstituut op het landelijk CDA Bureau in Den Haag maken sinds januari 2004 integraal onderdeel uit van de sector HRM, Steenkampinstituut en Partijontwikkeling. De integratie van de opleidings- en trainingsactiviteiten van het Steenkampinstituut in het CDA Secretariaat kwam tot stand, omdat het CDA steeds meer belang

ging hechten aan een gestructureerd HRM (*human resource management*) beleid dat wordt ondersteund door solide en daarop afgestemde opleidingen en trainingen.

In de afgelopen jaren heeft de integratie dan ook vooral vorm gekregen door de ontwikkeling van een opleidingsportfolio voor het CDA dat aansluit bij de wensen en ambitie die het CDA heeft aangaande de competentiegerichte ontwikkeling van haar talenten en kader.

In deze opleidingengids vind je het aanbod dat tot op heden voor de leden in dat kader ontwikkeld is. Dit aanbod is nog niet compleet en wij werken dan ook verder aan de ontwikkeling van nieuwe opleidingen en trainingen voor nieuwe doelgroepen. Een ontwikkeling die nooit stopt.

Voor wie is deze gids bedoeld ?

Deze gids is in de eerste plaats bedoeld voor actieve CDA'ers in de regio die willen werken aan hun ontwikkeling en daarvoor passende opleidingen en/of trainingen zoeken. Jij kunt je met deze gids oriënteren op het aanbod dat het Steenkampinstituut biedt.

Daarnaast kunnen afdelingsbestuurders die functioneringsgesprekken voeren met raadsleden voor een gericht ontwikkelings- of opleidingsadvies te rade gaan in deze gids. Als zij concrete vragen of verzoeken hebben hierover kunnen zij contact opnemen met de contactpersoon in hun regio. De contactgegevens zijn te vinden op pagina 54.

Tot slot biedt deze gids voor de contactpersonen van het regionaal scholingswerk een handzaam overzicht van het aanbod dat het Steenkampinstituut ontwikkeld heeft. Zij kunnen zich voor de adviezen die zij verstrekken aan de verschillende doelgroepen in hun regio of provincie, baseren op deze gids. Ook kunnen zij deze gebruiken voor het samenstellen van het aanbod.

Waar kan ik terecht met mijn opleidingsaanvragen ?

Wanneer je een opleiding wilt volgen die landelijk georganiseerd wordt – zoals bijvoorbeeld de CDA Talent Academie – kun je je wenden tot het Steenkampinstituut in Den Haag. Voor alle overige vragen, verzoeken of informatie over de in deze gids genoemde opleidingen kun je contact opnemen met de contactpersoon in jouw regio.

Hoe weet ik welke opleidingen waar aangeboden worden ?

Op de website van het Steenkampinstituut tref je een up-to-date overzicht aan van alle ontwikkelde opleidingen. Je kunt hier eenvoudig vinden welke opleiding, wanneer en waar wordt aangeboden.

Mis je in dit overzicht de opleiding die je graag zou willen volgen? Neem dan per e-mail contact op met je regionale contactpersoon en maak hem of haar jouw opleidingswens kenbaar. Na inventarisatie van vragen en verzoeken kan de regionale contactpersoon eventueel in samenwerking met collega's uit andere provincies bekijken of een ontbrekend aanbod alsnog kan worden aangeboden. Ook als de opleiding nog niet bestaat kun je dit aangeven bij de scholingsconsulent, dit wordt meegenomen bij het maken van een keuze voor opleidingen die ontwikkeld moeten worden.

Aspirant-raadsledencursus

Word je voor het eerst raadslid? Er komt dan veel op je af: campagne voeren en de eerste maanden in de raad. Als je nu al begint met je daarop voor te bereiden, kom je straks niet voor verrassingen te staan.

Resultaat

Na de cursus:

- kun je uitleggen wat de verschillende taken van het lokaal bestuur zijn;
- heb je de vaardigheden die je als CDA-raadslid nodig hebt om goed te kunnen functioneren.

Competenties

- visie
- communiceren
- politieke sensitiviteit

Wie

De cursus is bedoeld voor CDA-leden die op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen staan.

Wat

De cursus voor aspirant-raadsleden vraagt om een actieve inbreng van de cursisten. Voorafgaand aan elke bijeenkomst is er een voorbereidingsopdracht. Deze opdracht wordt thuis gemaakt zodat deze niet teveel tijd van de cursus in beslag neemt. Naast de voorbereidingsopdrachten is er ook huiswerk. Dit zijn extra opdrachten die je met behulp van internet kunt maken. Ze horen bij de cursus maar worden tijdens de bijeenkomsten niet besproken. De trainer zal zo veel mogelijk rekening houden met de wensen van jou en de andere deelnemers.

Duur

De cursus bestaat uit vijf dagdelen die drie uur duren. Dagdelen kunnen desgewenst met een uur pauze ook na elkaar gegeven worden. Het vijfde dagdeel wordt alleen gegeven aan de deelnemers die daadwerkelijk in de raad

gekozen worden en zal daarom pas georganiseerd worden na de gemeenteraadsverkiezingen.

Het maken van de voorbereidingsopdracht kost ongeveer een uur. Hierdoor wordt er enorme tijdwinst in de training geboekt. Naast voorbereidingsopdrachten moet je ook de literatuur doornemen. We gaan er vanuit dat je tussen de één en drie uur kwijt bent aan zelfstudie per bijeenkomst.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

'Dankzij deze cursus kon ik een vliegende start maken als raadslid.'

Aspirant-wethouderscursus

Ieder wethouderschap is anders. Wat het wethouder-zijn voor jou gaat betekenen is daarom niet te voorspellen. Wel kunnen wij je op weg helpen. Samen met ervaren wethouders proberen we een realistisch beeld te geven van het werk van een wethouder, zodat de verrassingen straks minder groot zijn.

Resultaat

Na de cursus:

Deel 1

- ben je in staat te onderhandelen en dan in het bijzonder collegeonderhandelingen te voeren;
- heb je zicht op de valkuilen en geboden voor de eerste honderd dagen als wethouder;
- heb je een start gemaakt met de opbouw van een landelijk laagdrempelig CDA-wethoudersnetwerk.

Deel 2

- heb je inzicht in het bestuurlijke speelveld (relatie met B&W), het ambtelijke speelveld (relatie met het ambtelijk apparaat), het politieke speelveld (relatie met de raad/commissie/fractie) en het publieke speelveld (de relatie met de burgers);
- weet je globaal uit te leggen hoe gemeente-financiën in elkaar zitten;
- kan je tips en tools toepassen in het omgaan met de media.

Competenties

- communiceren
- samenwerken
- leiderschap
- politieke sensitiviteit

Wie

Deel 1: kandidaat-wethouders

Deel 2: beginnende wethouders

Wat

Beide weekenden worden vorm gegeven door professionele trainers en deskundige sprekers.

Deel 1

Het eerste deel van de wethouderscursus, voor de verkiezingen, geeft aandacht aan onderhandelen, de rechtspositie van wethouders, de opbouw van het landelijke netwerk, de eerste honderd dagen en de verschillende speelvelden van de wethouder. Coaching door oud-wethouders tijdens de eerste honderd dagen is onderdeel van de cursus.

Deel 2

Het tweede deel, na de verkiezingen, gaat door op de verschillende speelvelden, geeft specifieke aandacht aan o.a. financiën, de betekenis van collegiaal bestuur, interactief beleid en de verdere uitbouw van het netwerk.

Duur

Deel 1 en 2 bestaan elk uit 5 dagdelen, gegeven in één weekend.

Deelnemers

Minimaal 18 – maximaal 40 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten voor het volgen van deel 1 bedragen € 400,-. Als u deel 1 en deel 2 volgt bedragen de totale kosten € 750,-.

Aanmelden/inschrijven

Je kunt je aanmelden via de site www.cda.nl/si of via de mail si@cda.nl.

‘De reactie van zittende wethouders die zeggen: “hadden wij dit maar vier jaar eerder gehad”, zegt alles.’

Bart Claassen

Wethoudersleergang

Je maakt kennis met alle aspecten van het wethouderschap. Hoe ga je om met de media? Welke kennis heb je nodig? Hoe ga je om met problemen? Er is ook tijd en aandacht voor jouw persoonlijke ontwikkeling en specifieke leerwensen.

Module 1: Ga verder na start

Resultaat:

Na module 1:

- ken je de andere deelnemers;
- is het groepsproces opgezet;
- heb je je persoonlijke leerdoelen geïnventariseerd;
- ben je gemotiveerd om ook de andere modules te volgen;
- heb je begeleide intervisie georganiseerd via Skype;
- weet je hoe het CDA-gedachtegoed als inspiratiebron kan dienen in de lokale politiek.

Competenties

- visie
- sensitiviteit

Wat

De eerste 'tweedaagse' start met het leggen van een stevige basis voor je CDA-wethouderschap. Wat maakt jou tot een CDA-wethouder? Verdere verdieping in de doelen die je wilt realiseren, hoe kunnen anderen je daarbij van dienst zijn? Een gedegen programma met gastsprekers, actieve werkvormen en volop mogelijkheden voor intervisie en collegiale consultatie.

Module 2: Het speelveld

Resultaat

Na module 2:

- heb je een beeld van de verschillende speelvelden van een wethouder en de dilemma's die zich daar voordoen, hoe je daar de politieke vraag herkent en hoe je daarmee

om kunt gaan;

- heb je een overzicht van onmisbare kennis: bevoegdheden wethouder, planning- en controlcyclus, gemeentewet, waar is welke kennis te halen, staatsinrichting, etc.;
- kun je vanuit je eigen casus kijken naar dilemma's die zich voordoen in de verschillende speelvelden van de wethouder. Het accent ligt hier op de actor: ambtenaren;
- heb je inzicht in hoe je persoonlijk overkomt: wat zijn je sterke en zwakte punten, wat is je manier van communiceren, wat zijn je idealen, ambities en drijfveren?

Competenties

- sensitiviteit
- samenwerken
- leiderschap

Wat

Het speelveld van een wethouder is divers en niet alle spelers zijn altijd even zichtbaar. Welke spelers spelen welke rollen en hoe verhoud je je als wethouder tot hen? Tijdens deze tweede tweedaagse word je op een verrassende wijze geconfronteerd met ambtenaren, de eigen fractie, maatschappelijke groeperingen, en vele andere spelers op het speelveld.

Natuurlijk is er een duidelijke relatie met de doelen die je wilt realiseren en de wijze waarop jij als wethouder van het CDA wilt opereren.

Module 3: Koning, keizer, admiraal of dienaar?

Resultaat

Na module 3:

- weet je wat jouw leiderschapstijl is;
- kun je verwoorden wat voor leider je wilt worden en wat je daarvoor nog moet doen;
- weet je wanneer en hoe je je sterke punten moet inzetten.

Competenties

- leiderschap
- resultaatgerichtheid

Wat

Wat is de rol van de wethouder? Ben je de visionair, de strateeg, de leider, de manager, de ... ?

Waar komt jouw inspiratie vandaan? Waar zit je kracht en wat heb je nodig om deze kracht in de zeer verschillende situaties die je als wethouder voortdurend tegenkomt te gebruiken? Deze derde tweedaagse laat je naar jezelf kijken en voedt je. Je wordt geconfronteerd met verschillende visies en krijgt handvatten aangereikt waar je concreet mee aan de slag kunt.

Module 4: Het glazen huis

Resultaat

Na module 4:

- weet je wanneer je wel en niet de media moet inzetten;
- heb je enkele handvatten tot je beschikking om met de media om te gaan;
- weet je hoe je een interview moet geven;
- kun je een speech houden;
- ben je je bewust van non-verbale signalen.

Competenties

- visie
- communiceren

Wat

De laatste tweedaagse staat in het teken van de wethouder als publiek persoon. Wat betekent het om een publieke functie te bekleden? Hoe zien anderen je? Veel aandacht zal ook worden besteed aan spreken in het openbaar, geïnterviewd worden en omgaan met de media in het algemeen.

Wie

Deze leergang is bedoeld voor CDA-leden die wethouder zijn (of dat binnen enkele weken worden). Daarnaast is het verplicht om eerst module 1 te volgen om deel te kunnen nemen aan één of meerdere van de daarop volgende modules.

Duur

Per module: 4 á 5 dagdelen die in één weekend gegeven worden

Deelnemers

15 – 20 deelnemers

Kostenindicatie

€ 395,- per module, bij het volgen van 4 modules bedragen de kosten € 1400,- in plaats van € 1580,-. Deze bedragen zijn inclusief literatuur, overnachting, maaltijden en intervisiebegeleiding.

Aanmelden/inschrijven

Je kunt je aanmelden via de site www.cda.nl/si of via de mail si@cda.nl.

Cursus (aspirant-) waterschapsbestuurder

Als aankomend bestuurder van een waterschap wil je graag goed voorbereid aan het werk gaan. Daarvoor is deze cursus een goed middel. Je komt in een korte tijd meer te weten over de werkzaamheden en het functioneren van het waterschap. Daarnaast zal worden ingegaan op: waarom je juist als CDA'er een geschikte waterschapsbestuurder bent en hoe je als waterschapsbestuurder een herkenbare CDA'er kan zijn!

Resultaat

Na de cursus:

- kun je verwoorden waarom je als CDA'er een geschikte waterschapsbestuurder bent;
- heb je inzicht in de werkzaamheden van het waterschap;
- weet je te benoemen wat het besturen (taken) van het waterschap inhoudt;
- kun je uitleggen wat jouw rol als waterschapsbestuurder is.

Competenties

- visie
- communiceren

Wie

Deze cursus is bedoeld voor CDA-leden (zittende waterschapsbestuurders en mensen zonder ervaring) die zich verkiesbaar stellen als waterschapsbestuurder. Er worden per provincie één of meerdere cursus(-sen) gegeven.

Wat

Dagdeel 1

Tijdens het eerste dagdeel zal worden ingegaan op de voors en tegens van het politiseren van de waterschappen. Hierop aansluitend wordt gekeken waarom het CDA dan juist een partij is die past binnen de waterschappen. Dit zal ook de rode draad vormen voor de rest van de cursus.

Vervolgens komt het functioneren van het waterschap aan de orde en dan voornamelijk de taken van het algemeen bestuur. Daarop aansluitend wordt gekeken naar wat jouw rol als waterschapsbestuurder is.

Dagdeel 2

Het tweede dagdeel gaat over de werkzaamheden (hoofdtaken, bekostiging en wetten) van het waterschap aan de orde. In enkele (fictieve) casussen wordt uitgewerkt hoe het CDA hier in staat.

Dit dagdeel wordt afgesloten met het schrijven van een *elevator pitch* waarin de cursist beschrijft waarom hij/zij een geschikte 'CDA'-waterschapsbestuurder is.

Waar

De cursus wordt gegeven in de provincie waar in het waterschap ligt. Als het waterschap in meerdere provincies ligt dan wordt de cursus meestal gegeven in de hoofdprovincie.

Wanneer

september, oktober

Duur

2 dagdelen, meestal gegeven op één dag

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Fractievoorzitterscursus

De rol van fractievoorzitter is een andere dan die van raadslid. Als fractievoorzitter heb je heel veel rollen: die van boegbeeld, mentor, gesprekspartner, gezicht in de media, onderhandelaar, etc. Leer hier samen met andere fractievoorzitters hoe je deze rollen kunt vervullen.

Resultaat

Na de cursus;

- weet je hoe je een goede fractievoorzitter wordt en wat je daarvoor moet doen;
- kun je in een speech ervoor zorgen dat je een herkenbaar CDA'er bent;
- heb je inzicht in het speelveld/krachtenveld van de fractievoorzitter;
- kun je een team vormen van individuele raadsleden.

Verder is er de mogelijkheid om te werken aan je eigen leerdoelen.

Competenties

- leiderschap
- communiceren

Wie

Voor (nieuwe) fractievoorzitters van het CDA.

Wat

De cursus kenmerkt zich door een combinatie van bewustwording en oefening, uiteraard met een verbinding met het CDA-gedachtegoed. Er is ook gelegenheid om te bouwen aan een eigen netwerk van fractievoorzitters.

Dagdeel 1 en 2

- de rollen van de fractievoorzitter
- verschil tussen de rollen van de fractievoorzitter en de rol van raadsleden
- de invloed van communicatiestijlen op de vervulling van deze rollen
- herkenbaar als CDA'er

Dagdeel 3

- de fractievoorzitter als leider van de fractie
- hoe ziet de eigen fractie eruit en wat kan de fractievoorzitter daarmee?

Dagdeel 4

Diverse mogelijkheden. Aan het eind van dagdeel 2 wordt een keuze gemaakt op basis van de leerbehoeften van de groep.

Duur

4 dagdelen, gegeven op twee dagen

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 14 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten van de fractievoorzitterscursus bedragen ongeveer € 150,-

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via het Steenkampinstituut si@cda.nl of via de site www.cda.nl/si.

CLAUDIA FÜSS 'Eerder voltooide ik de studies rechten en bestuurskunde, die toch vooral theoretisch zijn ingestoken. Het grote voordeel van de CDA-trainingen is dat ze erg goed aansluiten bij de praktijk.

Tijdens de aspirant-raadsledencursus heb ik geleerd wat de taken zijn van het lokaal bestuur en welke vaardigheden een CDA-raadslid nodig heeft om goed te kunnen functioneren. We hebben bijvoorbeeld een lijst gemaakt met de actoren waar de raad mee te maken heeft en hebben besproken op welke manier die de raad beïnvloeden. Ook hebben we gesproken over welk raadslid je wilt zijn: een bestuurder, ombudsman, coach, volger of een partijpoliticus. Door hierover te praten leer je jezelf beter kennen en ga je bewuster over je handelen nadenken.

Deze cursus was vooral nuttig om je voor te bereiden op het raadswerk. Met name de eerste maanden van de raadsperiode kwamen de trainingsvaardigheden en het naslagwerk van pas.

Het mooie van CDA-trainingen en -bijeenkomsten in het algemeen vind ik de nadruk van de deelnemers om iets voor anderen te willen doen. De betrokkenheid en wens om echt een bijdrage aan de maatschappij, het algemeen belang, te willen leveren.'

Claudia Füss
**Zomerschool 2004, uitgangspunten,
schrijven verkiezingsprogramma,
aspirant-raadsledencursus, gemeente-
financiën en een teambuildingsdag,
CDA Kaderschool 2008-2009**

CDA-gedachtegoed, hoe je dat lokaal doet

Solidariteit, gerechtigheid, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid; de vier kernbegrippen van het CDA. Hoe pas je dit gedachtegoed toe op lokaal niveau? Wat zijn bijvoorbeeld christendemocratische ordeningskwesities? Deze cursus is voor lokale politici die in woorden én daden een beter herkenbare CDA'er willen zijn.

Resultaat

Na de training:

- kun je het CDA-gedachtegoed op lokale politieke kwesties toepassen (oftewel, in woorden en daden herkenbaar worden als CDA'er).

Competenties

- visie
- communiceren

Wie

De cursus richt zich op leden en politici. In de praktijk is gebleken dat de cursus het beste aan groepen met dezelfde achtergrond gegeven kan worden. Dus aan politici óf leden.

Wat

Het herkenbaar zijn als CDA'er kan op heel veel verschillende manieren. Deze cursus is daarom geen blauwdruk van 'hoe het moet'. Eerder worden er verschillende zienswijzen aangereikt van 'hoe het kan'. De inbreng van de deelnemers is hierbij zeer belangrijk, want zij bepalen iedere keer opnieuw wat het CDA-zijn betekent. Aangezien iedere CDA'er anders is (een andere beroepsachtergrond, opleiding en persoonlijkheid heeft), wordt er in deze cursus gebruik gemaakt van verschillende werkvormen. Tijdens de eerste twee dagdelen staan inspiratie en kennis opdoen centraal. In het derde en vierde dagdeel staat de toepassing van het gedachtegoed centraal.

Duur

De cursusopzet gaat uit van 4 dagdelen van elk ongeveer 2,5 uur.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 12 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

'Christendemocratische lantaarnpalen bestaan niet. Maar ik weet nu wel hoe ik het gedachtegoed kan vertalen naar de dagelijkse praktijk.'

Politiek dichterbij de burger

Wat maakt lokale politieke partijen soms krachtiger? Zij weten/wisten het gevoel van onvrede dat leeft onder de burgers te vertalen in hun verkiezingscampagne. Het is niet altijd gezegd dat ze daarmee ook de oplossingen voor problemen hebben, maar ze kunnen haarfijn aanvoelen en benoemen wat er leeft onder ‘de burgers’. In deze cursus leer je hoe je het CDA dichterbij de burger kunt brengen.

Resultaat

Na de cursus:

- weet je hoe je gebruik kunt maken van je (persoonlijk/maatschappelijk) netwerk om zo vermoede maatschappelijke problemen om te zetten in punten voor de politieke agenda van de gemeenteraad;
- heeft de fractie haar eigen netwerk in kaart gebracht, ook met de nieuwe ‘leefstijlenbenadering’;
- en is een actieplan gemaakt om een bepaald vermoed maatschappelijk probleem te onderzoeken en op de politieke agenda van de gemeenteraad te zetten.

Competenties

- samenwerken
- resultaatgerichtheid

Wie

De gehele raadsfractie én het afdelingsbestuur (minimaal 3 leden) én de wethouder(s). De training is dus niet bedoeld voor individuele inschrijvingen.

Wat

Raadsleden hebben over het algemeen een eigen netwerk. Dat bestrijkt echter niet alle doelgroepen en wijken. Om het netwerk op te bouwen moeten raadsleden/fracties eerst kijken welk netwerk ze zelf hebben, en vervolgens wat daarin ontbreekt. Tijdens de training zal eerst het netwerk in kaart worden gebracht, daarna wordt gekeken wat er nog gedaan kan worden.

Duur

1 dagdeel, van 2,5 á 3 uur (kan goed in combinatie met de cursus ‘Dualisme’ worden gegeven).

Deelnemers

Minimaal 3 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zal neerkomen op ongeveer €20, - .

Aanmelden/inschrijven

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

CDA Talent Academie

De CDA Talent Academie is de meest uitgebreide en verdiepende opleiding van het CDA: je maakt uitgebreid kennis met de christendemocratie en leert het gedachtegoed toepassen. Als je de CDA Talent Academie hebt gevolgd, mag je terecht stellen dat je van de hoed en de rand weet van het CDA en de toepassing van de christendemocratie.

Resultaat

Als je de CDA Talent Academie hebt gevolgd dan ben je als CDA'er herkenbaar en kun je als volksvertegenwoordiger of bestuurder het christendemocratisch gedachtegoed uitdragen en effectief in praktijk brengen.

Na blok 1 'CDA-gedachtegoed':

- ken je globaal de wordingsgeschiedenis van het CDA en weet je wat de kernwoorden: publieke gerechtigheid, solidariteit, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap inhouden;
- ken je de belangrijkste kenmerken en globale geschiedenis van het Nederlands staatsbestel;
- kun je in je eigen woorden de christendemocratische visie op de mens en op de maatschappij aangeven en daarbij verwoorden waar de belangrijkste verschillen met andere partijen zitten;
- kun je vanuit de CDA-visie op de overheid aangeven hoe deze visie richtinggevend is bij het zoeken naar antwoorden op problemen;
- kun je in je eigen woorden aangeven wat de uitgangspunten van de liberale en sociaal-democratische stromingen zijn, hoe vanuit deze stromingen aangekeken wordt tegen de mens en de maatschappij en wat de liberale en sociaaldemocratische visie op de overheid is;
- kun je je verplaatsen in het liberale en sociaaldemocratische gedachtegoed en van daaruit kijken naar politieke kwesties;
- heb je inzicht in de verhouding Nederland - Europese Unie en omgekeerd en heb je zicht op de invloed vanuit Brussel op de Nederlandse wet- en regelgeving.

Competenties

- visie

Na blok 2 'politiek in de praktijk':

- ken je de partijstructuur (weten welke organisaties aan het CDA gelieerd zijn en wat zij doen en weet je waar zij op welke wijze invloed kunnen uitoefenen);
- kun je adviseren hoe de partij zich zou kunnen ontwikkelen op basis van de werkopdrachten en eigen ervaringen binnen de partij;
- heb je zicht op het ledenbestand en vorm je je een beeld van de (potentiële) stemmers op het CDA;
- kun je de invloed die een CDA-lid binnen de partij (direct of indirect) kan uitoefenen benoemen;
- krijg je zicht op het politieke spel in de raad.

Competenties

- politieke sensitiviteit

Na blok 3 'vaardigheidstrainingen':

- kun je een artikel schrijven;
- kun je debatteren.

Competenties

- communiceren
- visie

Na blok 4:

Kun je de theorie van het christendemocratisch gedachtegoed toepassen op diverse beleidsterreinen.

Competenties

- visie
- samenwerken

Na blok 5:

Kun je het christendemocratisch gedachtegoed toepassen op een gekozen beleidsterrein en het uitdragen voor een publiek.

Competenties

- communiceren

Wie

De CDA Talent Academie richt zich op CDA-leden met ambitie die zich willen verdiepen in het CDA-gedachtegoed. Op de CDA Talent Academie vergroot je jouw kennis en vaardigheden om je taken als actieve christendemocraat effectief uit te kunnen voeren. Je beschikt over minimaal een HBO-werk- en denkniveau.

Met alle kandidaat-deelnemers wordt een intakegesprek gevoerd. In dat gesprek wordt aandacht geschonken aan je motivatie en ambitie, de opzet van de CDA Talent Academie, de literatuur en andere opdrachten.

Wat

Het studiejaar start met bijeenkomsten over het CDA-gedachtegoed in de vorm van hoorcolleges, gevolgd door een aantal werkcolleges over de toepassing van het gedachtegoed op een aantal beleidsterreinen. Een belangrijk deel van de opleiding wordt gevormd door de literatuur en bijbehorende literatuur- en voorbereidingsopdrachten. De bijeenkomsten vormen een mengeling van hoorcolleges, vaardigheidstrainingen, werkcolleges, een rollenspel, het afleggen van een aantal werkbezoeken en deelname aan het Prof. Steenkamp-debattoerenooi. Het studiejaar wordt afgesloten met het uitvoeren van een afstudeeropdracht, waarin je laat zien dat je vanuit het gedachtegoed een politieke visie op een zelfgekozen onderwerp voor het voetlicht kan brengen. De link naar het CDA-gedachtegoed is expliciet aanwezig. De vorm kan een speech, presentatie of artikel zijn.

Duur

De CDA Talent Academie is een eenjarige opleiding, waarvan het studiejaar loopt van september tot juni. De CDA Talent Academie bestaat uit 15 avonden van 19.00 tot 21.30 uur, 4 zaterdagen van 10.00 tot 16.00 uur en een weekend (vrijdag en zaterdag). De reguliere bijeenkomsten vinden op woensdagavond plaats en de vaardigheidstrainingen worden op zaterdag gehouden. Daarnaast moet je rekenen op minimaal 8 uur studiebelasting per week voor bestudering van de literatuur en het uitvoeren van de opdrachten.

Deelnemers

De CDA Talent Academie wordt op twee locaties gegeven. Op elke locatie is plaats voor minimaal 20 en maximaal 25 deelnemers.

Kostenindicatie

De kosten van deelname aan de CDA Talent Academie bedragen € 775,- inclusief studiemateriaal en verblijfskosten.

Aanmelden/inschrijven

De inschrijving voor de CDA Talent Academie die start in september van enig jaar wordt vanaf maart in datzelfde jaar geopend. Je kunt je tot 15 juni aanmelden door het aanmeldingsformulier en het CV-invulformulier op onze website www.cda.nl/si in te vullen en te verzenden. Je kunt ook een aanmeldingsformulier aanvragen via e-mail si@cda.nl of per telefoon: 070-3424860.

Vragen

Voor vragen over deze opleiding kun je terecht bij Lyke Blok, programmamanager van de CDA Talent Academie en stafmedewerker opleiding en training bij het Steenkampinstituut, tel: 070-3424863, e-mail: blok.si@cda.nl. Je kunt ook contact opnemen met het secretariaat via si@cda.nl of 070-3424860. Informatie over de aanmelding vind je in het voorjaar voorafgaand aan het studiejaar op onze website.

Zomerschool

Elke zomer wordt voor jonge, nieuwe leden de Zomerschool georganiseerd. Je maakt kennis met het CDA en het christendemocratische gedachtegoed. Je leert andere, jonge leden kennen. Daarnaast maak je kennis met de politiek en kun je ontdekken wat jouw rol is of kan zijn voor het CDA. Werkbezoeken, discussie, ontmoeting met prominente CDA'ers, trainingen en workshops vullen het programma.

Resultaat

Na de cursus:

- beschik je over meer kennis van het CDA-gedachtegoed;
- heb je inzicht gekregen in de werking van de lokale politiek;
- ben je in contact getreden met bewindspersonen en verschillende Tweede Kamerleden;
- kun je debatteren op basisniveau;
- weet je hoe je actief kunt worden binnen het CDA.

Competenties

- visie
- communiceren
- politieke sensitiviteit

Wie

CDA-leden die in het betreffende jaar of het voorgaande jaar lid zijn geworden en die tussen de 18 en 35 jaar zijn.

Wat

De Zomerschool is een driedaagse kennismaking met het CDA en het christendemocratische gedachtegoed voor jonge leden. De Zomerschool staat voor het ontmoeten van leeftijdsgenoten, contacten leggen en je eigen mogelijkheden en vaardigheden ontdekken. De deelnemers krijgen een presentatie van het gedachtegoed, treden in contact met bewindspersonen, Tweede Kamerleden, lokale politici en nemen deel aan een debat-training. Tevens zullen de deelnemers inzicht verwerven in wat het CDA een individueel lid kan bieden middels presentaties van de

organisaties die actief zijn binnen het CDA. Dit laatste element is een uitnodiging naar jonge leden om zich actief in te zetten voor de partij.

Duur

3 dagen (twee overnachtingen) eind augustus.

Deelnemers

Minimaal 40 – maximaal 50 deelnemers.

Kostenindicatie

Ongeveer € 180,-

Aanmelden/inschrijven

Je vindt het aanmeldformulier op onze website www.cda.nl/si

Vragen

Voor vragen over de Zomerschool kun je terecht bij een medewerker van het Steenkampinstituut.

KEES VAN ROOIJEN 'Ik ben betrokken bij de volgende cursussen: Waterschapsbestuurder, Aspirant-raadsleden, Voorzitten en voorgezeten worden, Debatteren (beginners en gevorderden), Wethoudersleergang, Functioneringsgesprekken, Presenteren, Speech schrijven en Ledenwerving. Deze cursussen en trainingen worden door het hele land gegeven, mensen kunnen mij dus overal tegenkomen.

Ik mag daarmee een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van mensen, waarbij de training een belevenis is.

De bijeenkomsten van het Steenkampinstituut ervaar ik als positief. Ik kom leergierige CDA'ers tegen en hoor her en der een kritische noot. Dat is alleen maar goed, omdat de deelnemers dan erg bezig zijn met hun persoonlijke ontwikkeling.

In mijn dagelijkse werk ben ik trainer/coach. En ik wilde met mijn beroepskennis ook een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van raadsleden, wethouders, bestuurders en andere CDA-leden. Zo'n vijf jaar geleden volgde ik zelf een training bij een andere trainer. Vervolgens heb ik de stoute schoenen aangetrokken en mij aangemeld bij het Steenkampinstituut. Daarna heb ik een intakegesprek gehad en zelf diverse trainingen bij het Steenkampinstituut gevolgd.'

Kees van Rooijen
Trainer

Campagnestrategie

Voordat je met de campagne begint is het goed om de strategie uit te werken. Een goede strategie is immers de basis van een succesvolle campagne. Volg daarom nú al deze training. Dan pluk je er tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen de vruchten van!

Resultaat

Na de cursus:

- kun je een sterkte-zwakte-analyse (SWOT) maken van de afdeling;
- kun je op basis van de SWOT-analyse een plan van aanpak maken.

Competenties

- samenwerken
- resultaatgerichtheid
- visie

Wie

De cursus richt zich vooral op afdelingsbesturen en teams die bij de campagne betrokken zijn.

Wat

Vanuit een sterkte-zwakte analyse (en de eventueel beschikbare gegevens van het CBS over potentiële kiezers) wordt een plan van aanpak gemaakt om de plaatselijke campagne aan te passen of te verdiepen met een steekhoudende activiteit.

Duur

1 dagdeel (2,5 uur, exclusief eventuele pauze)

Deelnemers

Om de cursus succesvol te laten zijn moeten er minimaal twee deelnemers van drie verschillende afdelingen aanwezig zijn.

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Training campagnevoeren: optimaal pres(en)teren!

Hoe overtuig je iemand op straat of aan de deur? Hoe kom je goed uit de verf tijdens een politiek forum? Een praktische cursus waarin aan de hand van rollenspellen geoefend wordt met het voeren van campagne.

Resultaat

Na de cursus;

- weet je wat de sterke en zwakke punten zijn van het campagnevoeren bij jou en de afdeling;
- kun je op een gerichte manier campagne voeren.

Competenties

- communiceren
- visie

Wie

De training richt zich vooral op kandidaten en campagnevrijwilligers van de afdelingen.

Wat

De training campagnevoeren biedt presentatieoefeningen specifiek gericht op de campagnetijd.

Er wordt – naar keuze – geoefend met rollenspellen aan de deur, op straat en in politieke fora.

Duur

- Regionaal: 1 dagdeel voor deelnemers uit meerdere afdelingen;
- Lokaal: 2 dagdelen, waarvan 1 dagdeel trainen en 1 dagdeel praktijk met ondersteuning van de trainer.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

'Met een standje op de markt staan en folders uitdelen is niet meer voldoende. Ik weet nu hoe ik effectiever campagne kan voeren.'

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Ledenwerving 1

Zonder leden kan het CDA niet bestaan. Met hun inzet voor talloze activiteiten dragen zij immers onze partij. Ledenwerving is daarom belangrijk, maar niet altijd makkelijk. Leer hier hoe je een succesvolle ledenwerfactie kunt organiseren.

Resultaat

Na de cursus:

- weet je waarom ledenwerving van belang is voor het CDA;
- weet je welke ledenwervingsacties het beste werken en waarom.

Competenties

- resultaatgerichtheid
- communiceren

Wie

Bestuursleden van lokale afdelingen.

Wat

Tijdens deze training wordt ingegaan op het belang van ledenwerving voor jouw afdeling. Daarnaast is er een praktisch gedeelte waarin je op het spoor wordt gezet van diverse manieren om leden te werven. Daaraan wordt een actieplan gekoppeld, waarin afspraken

worden gemaakt over uit te voeren acties en terugkoppeling daarvan.

Duur

1 dagdeel (deze training kan in combinatie met Ledenwerving 2 worden georganiseerd)

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Ledenwerving 2

Ledenwerven doe je niet alleen, maar met een team van mensen uit jouw afdeling. Met elkaar gaan jullie op pad om nieuwe mensen enthousiast te maken voor het CDA. Samen op ledenwerfpad is niet alleen leuker, maar ook succesvoller.

Resultaat

Na de cursus:

- ben je gemotiveerd om zelf met ledenwerving aan de slag te gaan;
- kun je een wervingsgesprek voeren om mensen te verleiden tot het lidmaatschap van het CDA.

Competenties

- communiceren
- visie

Wie

Deze training is voor de leden van een wervingsteam: de mensen die op pad gaan om leden te werven.

Wat

Het is een praktische training die zich richt op het voeren van gesprekken bij de deur, of binnen bij de mensen thuis. De minimale doelstelling van zo'n gesprek is dat de werver een prettig gesprek voert en dat het CDA een goede indruk achterlaat. De maximale doelstelling is dat de mensen lid worden van het CDA.

Duur

1 dagdeel

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zal neerkomen op ongeveer €20, - .

Aanmelden/inschrijven

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

ENGELINA VAN STEENBRUGGE 'In mijn regio – Gelderland – komen de aanvragen uit alle hoeken en voor alle soorten scholing. Het aanbod dat wij kunnen bieden is heel divers en wordt afwisselend goed tot zeer goed bezocht. Als consultants proberen we alle cursussen/workshops en trainingen die Den Haag ontwikkelt en uitzet, aan te bieden. Daar wij als consultants een bepaalde bekendheid hebben verkregen, is de aanvraag voor cursussen e.d. ook verbeterd/vergroot. Besturen en fracties voelen geen drempel om een aanvraag te doen bij mij of bij mijn collega's. Gezien het feit dat ik op (bijna) alle CDA-bijeenkomsten aanwezig ben, kom ik ook heel vaak met "werk" naar huis omdat ik ben aangesproken door een bestuurs- of fractielid dat graag een training/cursus wil volgen.

In deze vier jaar dat ik dit werk doe, heb ik nog nooit een melding gekregen dat men het geen goede cursus vond of dat de cursusdag niet goed georganiseerd zou zijn. Altijd veel lof, bewondering en respect voor de cursus/training en de trainer en voor de consulente. Dit is ook zichtbaar in het feit dat vele cursisten een tweede of zelfs een derde training/cursus volgen.'

Engelina van Steenbrugge

Scholingsconsulent Gelderland

Debattraining (basis)

Je debatteert elke dag, misschien wel zonder dat je dat zelf in de gaten hebt. Goed debatteren kun je leren. Hoe overtuig je een ander van jouw standpunten? Wij helpen jou om de standaard debatvaardigheden binnen één dag onder de knie te krijgen.

Resultaat

Na de cursus:

- kun je verschillende soorten debatten benoemen;
- kun je uitleggen wat een goede opbouw voor een debat is;
- ben je in staat een debat te voeren.

Competenties

- communiceren

Wie

Iedereen die wel eens debatteert en daar vaardiger in wil worden. De training wordt alleen aan CDA-leden gegeven.

Wat

De training bestaat uit oefenen en nog eens oefenen, met waar nodig een kleine theoretische toelichting. Aan bod komen: soorten debatten, debatopbouw, ethos-pathos-logos en als er voldoende tijd is de standaardgeschilpunten.

Duur

2 dagdelen, welke gegeven kunnen worden op één dag of twee avonden.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 14 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zal neerkomen op ongeveer €20, - .

Aanmelden/inschrijven

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Debattraining: interrumpen en improviseren (gevorderd)

Resultaat

Na de cursus:

- kun je onvoorbereid improviseren in het debat;
- kun je een tegenstander interrumpen tijdens een debat.

Competenties

- communiceren
- overtuigen

Wie

Gemeenteraadsleden die de basis-debattraining hebben gevolgd en overige CDA-leden die hun debatvaardigheden willen verbeteren.

Wat

De training is een vervolg op de basis-debattraining. Tijdens deze training staat het onvoorbereid interrumpen van een tegenstander in het debat centraal.

Duur

1 dagdeel

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 14 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Masterclass Oxforddebat en debattoernooi

In een Oxforddebat debatteren twee teams van twee mensen met elkaar over een stelling. Het ene team is voor de stelling, het andere team is tegen de stelling. Bij het CDA-debattoernooi (sinds 2007: Prof. Steenkamp-debattoernooi) gaat het ook nog om wie het beste vanuit het christendemocratisch gedachtegoed kan debatteren.

'Het valt niet altijd mee om iemand te overtuigen van het CDA-gedachtegoed. Het toernooi was de ideale manier om hiermee te oefenen en om direct resultaat te zien.'

Resultaat

Na de cursus:

- ben je in staat om via de techniek van Oxford een debat te voeren.
- kun je het CDA-gedachtegoed verwoorden.

Competenties

- communiceren
- visie

Wie

CDA- en CDJA-leden, die minimaal een debat-training van 2 dagdelen gevolgd hebben kunnen deelnemen aan het debattoernooi. Deelname aan de Masterclass is alleen mogelijk als je je ook aanmeldt voor het debattoernooi, maar geen ervaring hebt met debatteren.

Wat

Net zoals tijdens de wereldkampioenschappen debatteren heeft ook de organisatie van het debattoernooi gekozen voor het Oxforddebat. Deelnemers aan het debattoernooi ontvangen naast feedback door een technische jury op hun debatvaardigheden ook feedback op het CDA-gehalte van hun betoog. Deze inhoudelijke feedback wordt door CDA'ers gegeven die veel ervaring hebben in de vertaling van het CDA-gedachtegoed naar de praktijk. Zij jureren apart op de verwoording van het CDA-gedachtegoed. Deze jury bepaalt wie de CDA-gedachtegoedprijs krijgt. Uiteindelijk bepaalt de technische jury wie de winnaars van het debattoernooi zijn.

Duur

CDA-debattoernooi: 1 dag

Masterclass Oxford debat: 1 dag

Deelnemers

Debattoernooi: maximum 40 teams van 2 personen, 80 deelnemers

Masterclass Oxforddebat: 40 personen

Kostenindicatie

Debattoernooi: € 25,- p.p., inclusief lunch

Masterclass Oxforddebat + Debattoernooi: € 40,- p.p., inclusief lunch

Aanmelden/inschrijven

Je kunt je bij voorkeur als team van 2 personen aanmelden door het aanmeldingsformulier op de website van het Steenkampinstituut www.cda.nl/si in te vullen en vóór 1 december te verzenden. Op het aanmeldingsformulier kun je tevens aangeven of je wilt deelnemen aan de Masterclass. Opgave voor de Masterclass is alleen mogelijk als je je ook aanmeldt voor het debattoernooi.

Na het insturen van het aanmeldingsformulier ontvang je een bevestiging en verzoek tot betaling.

Vragen

Meer informatie over het CDA-debattoernooi en de Masterclass Oxforddebat, inclusief het aanmeldingsformulier, vind je op onze website www.cda.nl/si. Voor vragen kun je ook terecht bij het Steenkampinstituut via si@cda.nl of 070-3424860.

DAVID VAN DUREN 'Ik ben de Kaderschool gaan volgen omdat ik me als relatieve nieuwkomer wilde verdiepen in het CDA-gedachtegoed. Daarnaast wilde ik, met in het achterhoofd om mogelijk zelf politiek actief te worden, erachter komen wat het "vak" van politicus nu precies inhoudt. Beide verwachtingen zijn beantwoord. Dit door de brede opzet van de Kaderschool, waarin zowel theorie als praktijk aan bod kwamen. Middels een introductieweekend en een jaar lang avondcolleges heb ik breed kennisgemaakt met het CDA en het CDA-gedachtegoed.

Op de Kaderschool is uitvoerig ingegaan op de historie en uitgangspunten van het CDA en de andere traditioneel grote politieke partijen (VVD en PvdA). Door je te verdiepen in de uitgangspunten van andere partijen, krijg je ook gevoel voor de "logica" van verschillen in standpunt tussen verschillende partijen. Daarnaast is het landelijk Prof. Steenkamp-debattoernooi een verplicht onderdeel van de Kaderschool. Van het debattoernooi (inclusief de trainingen die er aan vooraf gingen), heb ik o.a. geleerd hoe belangrijk het is om in een debat te ordenen, tot de kern te komen en je verhaal overtuigend te brengen.

De uitgangspunten van het CDA – solidariteit, gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap – zijn veelvuldig gebruikt tijdens de Kaderschool en onderdeel geworden van mijn denken. In discussies neem ik deze uitgangspunten nu altijd mee.'

David van Duren Kaderschool 2007 – 2008 in Utrecht

Werving- en selectiegesprekken

Elke afdeling moet elke vier jaar nieuwe raadsleden werven en selecteren? Op basis waarvan doe je dat eigenlijk? Binnen het CDA hebben we een competentieprofiel ontwikkeld dat je kan helpen bij het werven en selecteren van raadsleden. Je oefent verder ook met het stellen van de juiste vragen om zicht te krijgen op iemands competenties.

Resultaat

Na de training:

- kun je aan de hand van LSD, STAR en het competentieprofiel een selectiegesprek voeren;
- kun je naar aanleiding van het gesprek beoordelen of een kandidaat geschikt is voor de functie van raadslid.

Competenties

- communiceren

Wie

De training richt zich m.n. op afdelingsvoorzitters, fractievoorzitters en bestuursleden

die regelmatig selectiegesprekken (gaan) voeren met raadsleden en wethouders.

Wat

Door de combinatie van theorie en veel oefenen zul je na de training in staat zijn goede gesprekken te voeren. Eerst zal je oefenen met LSD (luisteren, samenvatten, doorvragen) en de STAR-methodiek (situatie, taak, actie, resultaat). Je maakt meteen kennis met deze verschillende interviewtechnieken. Daarna wordt er een stuk theorie behandeld over het voeren van een selectiegesprek. Deze verschillende factoren moet je uiteindelijk combineren als je het selectiegesprek moet voeren tijdens een rollenspel.

Duur

De training neemt minimaal 3 uur in beslag, exclusief pauzes.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 18 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Functioneringsgesprekken

In een functioneringsgesprek staat het functioneren van het raadslid of de wethouder centraal, niet het beoordelen. Tijdens de training leer je de juiste vragen te stellen tijdens zo'n gesprek. Het competentieprofiel vormt hierbij het uitgangspunt. Natuurlijk is er ook veel ruimte voor het oefenen van gesprekken.

Resultaat

Na de training:

- weet je wat een functioneringsgesprek is en waarvoor het bedoeld is;
- kun je een functioneringsgesprek voeren en daarbij de STAR-methode (situatie, taak, actie, resultaat) hanteren.

Competenties

- communiceren
- leiderschap

Wie

De training richt zich op afdelingsbestuurders en leden van vertrouwenscommissies die selectiegesprekken (gaan) voeren met kandidaat-raadsleden.

Wat

In de training zal het verloop van het functioneringsgesprek geschetst worden. Er wordt geoefend met de STAR-methode (situatie, taak, actie, resultaat). Er wordt veel aandacht besteed aan het vragen stellen: met welke vragen kun je beter zicht krijgen op de competenties van politici.

Duur

De training neemt minimaal 2,5 uur in beslag, exclusief pauzes.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 18 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de con-

tactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

'Het besef dat het voeren van goede functioneringsgesprekken met mensen hen helpt bij hun ontwikkeling, vind ik zeer waardevol'

Collegeonderhandelingen

Is het bij collegeonderhandelingen nu van belang de ander tegemoet te komen? Of is het streven de ander te overheersen? Of ...?

Hoe ziet het proces van collegeonderhandelingen er nu eigenlijk uit? Hoe zou het moeten? Wat is het meest effectief?

Resultaat

Na de training:

- heb je zicht op eigen en alternatieve onderhandelingsstijlen, onderhandelingstactieken en de wenselijkheid van het uitstippelen van een strategie;
- heb je kennis van de stappen van het proces om te komen tot de formatie van een college en een raadsprogramma;
- weet je hoe collegeonderhandelingen kunnen lopen, dat er diverse uitkomsten mogelijk zijn, dat een enkele actie tot een geheel andere uitkomst kan leiden, dat er diverse spelers zijn op het schaakbord van de onderhandelingen;
- kun je op een goede manier collegeonderhandelingen voeren.

Competenties

- communiceren
- resultaatgerichtheid

Wie

Fractievoorzitters, raadsleden of anderen die namens het CDA collegeonderhandelingen na gemeenteraadsverkiezingen gaan voeren.

Wat

De training bestaat uit theorie en een simulatie waarin alle theorie wordt toegepast. Je krijgt hier volop de gelegenheid om onderhandelingstactieken uit te proberen. Je krijgt al doende zicht op het totale proces. De training duurt zonder onderbrekingen 7 uur (lunch of diner worden binnen de simulatie vormgegeven).

Duur

2 dagdelen (wel met uitloopmogelijkheid) meestal gegeven op één dag.

Deelnemers

Minimaal 8 – maximaal 18 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

'Verkiezingen verloren, coalitie onderhandelingen gewonnen! Dankzij de cursus collegeonderhandelingen, haalden we zware portefeuilles binnen voor wel twee CDA-wethouders.'

Gemeentefinanciën

Elk raadslid, ook de niet-financieel specialist, krijgt te maken met de financiën van de gemeente. Als je daar niet dagelijks mee te maken hebt, is dat best lastig. Wij helpen je op weg.

Resultaat

Na de cursus:

- weet je op welk onderdeel van de begroting je als raadslid de meeste politieke invloed op kan uitoefenen;
- begrijp je hoe een balans in elkaar zit.

Competenties

- deskundigheid
- communiceren

Wie

Deze cursus richt zich speciaal op alle niet-financieel specialisten binnen een gemeenteraadsfractie. Voor de echte financiële specialisten onder de raadsleden zal de cursus geen nieuws bevatten.

Wat

Aan bod komen de basisbeginselen van de gemeentelijke financiën, met de nadruk op de rol van het raadslid in het duale systeem. Dit gebeurt door middel van het afwisselen van theorie, praktische oefeningen en het werken met casussen.

Duur

2 dagdelen, meestal gegeven op één dag.

Deelnemers

Maximaal 12 deelnemers.

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Beïnvloeden: schrijven van amendementen, moties en resoluties

Veel mensen worden lid van een politieke partij omdat zij invloed uit willen oefenen. Jij misschien ook wel. Dat kan op verschillende manieren: je kunt zelf de politiek ingaan, maar je kunt ook je stem laten horen als lid. Dat kan door het indienen van een resolutie, het schrijven van een motie of het indienen van een amendement.

'Ik weet nu hoe ik actief mee kan doen tijdens het congres.'

Resultaat

Na de cursus:

- kun je uitleggen wat een (goede) resolutie en een amendement zijn;
- kun je de verschillen tussen een resolutie en amendement benoemen;
- kun je zelf een resolutie of amendement indienen.

Competenties

- communiceren
- politieke sensitiviteit

Wie

Alle leden, maar de primaire doelgroep wordt gevormd door leden binnen een lokale of provinciale afdeling en leden van het CDJA, het CDA Kleurrijk en het CDAV.

Wat

In de cursus wordt door middel van theorie en praktijk ingegaan op wat een resolutie en amendement zijn en wat de verschillen hier tussen zijn. Je past de kennis en ervaring meteen toe als je zelf een resolutie moet schrijven in de training.

Duur

1 dagdeel

Als de deelnemers ook echt willen oefenen met de materie is het aan te bevelen om voor deze cursus 5 uur uit te trekken.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Oppositie voeren

Voor wie gewend is om deel uit te maken van een coalitie, is het vaak wennen om een andere positie te hebben: die van oppositiepartij. Dat vraagt om een andere manier van politiek bedrijven. Een manier die je kunt leren.

Resultaat

Na de cursus:

- kun je de techniek van oppositie voeren toepassen;
- kun je het CDA-gedachtegoed toepassen op bepaalde praktische voorbeelden.

Competenties

- visie
- communiceren

Wie

Leden van een afdelingsbestuur en leden van een CDA-raadsfractie.

Wat

Helaas zal het CDA soms ook oppositie moeten voeren. In deze training wordt ingegaan op de praktijk van de lokale afdeling. Het verschilt immers of je oppositie voert ten aanzien van de PvdA, GroenLinks of de ChristenUnie. Door gebruik te maken van het CDA-gedachtegoed en vaardigheden als

LSD (luisteren, samenvatten en doorvragen) worden handvatten meegegeven om sterker te staan als oppositiepartij.

Duur

3 dagdelen, meestal gegeven op verschillende avonden.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Voorzitten en voorgezeten worden

Je moet vast veel vergaderen voor het CDA. Misschien vind je dit heel leuk, misschien ook niet. Veel hangt af van de voorzitter. Maar ook van jou. Wij leren je hoe de interactie tussen de voorzitter en de andere deelnemers vergroot kan worden en hoe het vergaderen effectiever wordt.

Resultaat

Na de training:

- heb je zicht op je sterke en zwakke punten als voorzitter, en kun je voor jezelf leerpunten benoemen;
- heb je inzicht in de verschillende vergadersituaties waarin de voorzitter mogelijk een belangrijke sturende invloed kan hebben op het resultaat van de vergadering;
- heb je ervaring opgedaan met alternatieven voor het eigen handelen, zowel in de rol van voorzitter als in die van vergaderaar.

Competenties

- leiderschap
- samenwerken

Wie

De eerste doelgroep vormen voorzitters, afdelingsvoorzitters, fractievoorzitters, commissievoorzitters. De tweede doelgroep wordt gevormd door zij die voorgezeten worden: raadsleden, bestuursleden. Men heeft immers vaak wisselende rollen: de ene keer als lid, een andere keer als voorzitter. Bovendien

zijn degenen die in een vergadering zitten medeverantwoordelijk voor een goed verloop van de vergadering. Zij kunnen hun voorzitter ook ondersteunen.

Wat

Het zelf oefenen staat in deze training centraal. Door middel van een rollenspel wordt er voor gezorgd dat de deelnemers inzicht krijgen in situaties die zich kunnen voordoen. Zo krijg je zicht op je eigen functioneren, maar is er ook een veilige omgeving waarin geoefend kan worden met alternatieve houdingen en handelingen.

Door het inzetten van de blokjes theorie tussen de rollenspelen wordt ook een structuur aangebracht in de training waarin theorie en praktijk elkaar op een plezierige manier afwisselen en aanvullen

Duur

5 uur

Deelnemers

minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

'Vergaderen is weer leuk geworden!'

Dualisme

Wat heeft het dualisme ons gebracht en is dat in lijn met onze verwachtingen onze wensen? Wat zijn de ervaringen? Zijn die van wethouders en raadsleden hetzelfde? Wat vinden ze van elkaars optreden/functioneren?

Resultaat

Na de training

- zijn de fractie, wethouder(s) en het bestuur zich bewust van wat ze in deze werkwijze binnen het lokaal bestuur willen bereiken (zowel samen als in hun afzonderlijke rollen en verantwoordelijkheden);
- hebben de fractie, wethouder(s) en het afdelingsbestuur ieder een eigen actiepunten geformuleerd.

Competenties

- politieke sensitiviteit
- resultaatgerichtheid
- samenwerken

Wie

Bij deze training is een vereiste dat de volledige fractie en het afdelingsbestuur (in ieder geval meerdere leden daarvan) en de wethouder(s) aanwezig zijn.

Wat

Tijdens deze training worden knelpunten vanwege het dualisme geïnventariseerd. Aan de hand van wat theorie wordt gekeken hoe je met het één en ander om kunt gaan. Van de deelnemers wordt een actieve houding verwacht om zo het maximale uit de training te halen.

Duur

1 dagdeel (deze training kan goed in combinatie met 'politiek dichterbij de burger' gegeven worden, zie pagina 19).

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Speech schrijven

In de politiek zijn speeches of toespraken aan de orde van de dag. Speeches schrijven en speeches houden zijn twee verschillende dingen. Bij het schrijven zelf zal er al rekening mee gehouden moeten worden dat de speech daadwerkelijk uitgesproken zal worden. Daarom de titel: Schrijven voor het oor. Hoe schrijf je een speech die spreekt?

Resultaat

Na de training:

- ken je de voor- en nadelen van de speech als communicatiemiddel en kun je deze voor- en nadelen vertalen naar schrijfeisen;
- kun je de vijf eisen waaraan speeches moeten voldoen toepassen op je eigen speech.

Competenties

- communiceren
- authenticiteit

Wie

De training is bestemd voor CDA'ers, afdelingsbestuursleden, politici, fractiemedewerkers die regelmatig een speech/toespraak

voor zichzelf of voor anderen schrijven en hierin vaardiger willen worden.

De training is geschikt voor zowel beginners als voor mensen die al regelmatig een speech geschreven hebben maar hier nog geen trainingen in gevolgd hebben.

Wat

De training bestaat uit gevarieerde concrete oefeningen afgewisseld met informatieoverdracht.

Duur

2 dagdelen

De volledige training gaat uit van 5 uur exclusief pauzes. De training kan het beste op twee avonden dan wel overdag gegeven worden.

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 12 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

Netwerken

Netwerken. We maken er allemaal deel van uit. Hoe onderhoud je een netwerk? Hoe breid je het uit? En, hoe maak je er zo effectief mogelijk gebruik van als dat nodig is.

Resultaat

Na de cursus:

- weet je van welk netwerkinstrumentarium je gebruik kunt maken;
- ben je in staat om te netwerken en dit effectief in te zetten.

Competenties

- samenwerken
- politieke sensitiviteit

Wie

Voor politici die met behulp van handvatten hun netwerk willen vergroten.

Wat

In een korte tijd wordt door theorie en een spel neergezet hoe je kunt netwerken. Er wordt onder andere in gegaan op vragen als:

- Wat is het doel van netwerken?
- Hoe krijg je een stevig relatienetwerk?

Actief bezig zijn speelt een belangrijke rol in deze training.

Duur

1,5 dagdeel, meestal gegeven op één dag (kan uitgebreid worden tot twee dagdelen met extra oefeningen en/of sprekers).

Deelnemers

Minimaal 6 – maximaal 16 deelnemers

Kostenindicatie

De kosten worden nader bepaald door de contactpersonen van het regionaal scholingswerk en zullen neerkomen op ongeveer € 20,-.

Aanmelden/inschrijven

Aanmelden kan via je contactpersoon van het regionaal scholingswerk (zie pagina 54). Je kunt je ook aanmelden via www.cda.nl/si.

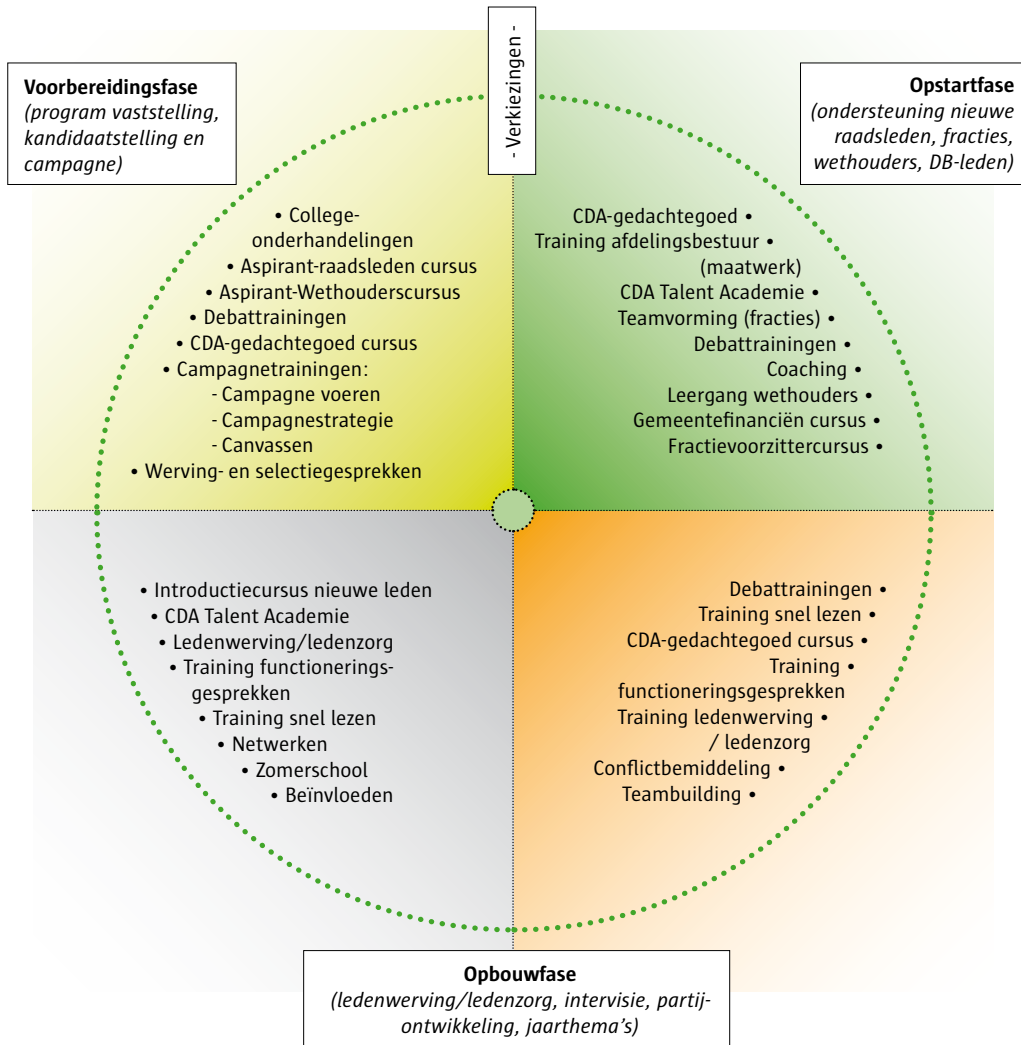

Bijlage 1: Competentiematrix

Competenties	Visie	Communiceren	(politieke) Sensitiviteit	Leiderschap	Samenwerken	Resultaat gerichtheid
Opleiding						
Aspirant raadsledencursus	•	•	•			
Fractievoorzitterscursus		•		•		
Aspirant wethouderscursus		•	•	•	•	
Cursus (aspirant-) waterschaps- bestuurders	•	•				
Wethoudersleergang	•	•	•	•	•	•
CDA-gedachtegoedcursus	•	•				
Politiek dichterbij de burger					•	•
CDA Talent Academie	•	•	•	•	•	•
Zomerschool	•	•	•			
Campagnestrategie					•	•
Campagne voeren	•	•				
Ledenwerving 1		•				•
Ledenwerving 2	•	•				
Debattraining: basis		•				
Debattraining: interrumpen en improviseren		•				
Masterclass Oxforddebat en debattoernooi	•	•				
Werving- en selectiegesprekken		•				
Functioneringsgesprekken		•		•		
Collegeonderhandelingen		•				•
Gemeentefinancien		•				
Beïnvloeden		•	•			
Oppositie voeren	•	•				
Voorzitten en voorgezeten worden					•	•
Dualisme			•		•	•
Speech schrijven		•				
Netwerken			•		•	

Bijlage 2: Cyclus gemeentelijke afdelingen

Toelichting

In de cyclus gemeentelijke afdelingen wordt per jaar een aanbeveling gedaan over de opleidingen en trainingen van het Steenkampinstituut die passen bij de activiteiten van dat jaar. Dit betekent niet dat de producten op een ander moment niet ingezet kunnen worden, het is enkel een hulpmiddel om zo goed mogelijk voorbereid elke fase in te gaan.

Uitleg cyclus gemeentelijke afdelingen

Vierde jaar (voorbereidingsfase)

Het vierde jaar is het jaar voorafgaand aan de verkiezingen. Dit is het moment voor fractie en afdelingsbestuur om te kijken naar:

- afgelopen periode (positief/negatief/knel-punten);
- wie willen er vertrekken;
- wie 'moeten' er vertrekken;
- welke gaten ontstaan dan mogelijk voor de komende periode;
- wat betekent dat voor werving en selectie van nieuwe kandidaten.

Daarnaast is dit ook het jaar van de campagne voor de verkiezingen.

Producten die hierbij passen zijn:

- Aspirant-raadsledencursus
- Aspirant-wethouderscursus
- CDA-gedachtegoed cursus (gericht op de lokale politiek)
- Collegeonderhandelingen
- Campagnetrainings:
  - Campagne voeren
  - Campagnestrategie
- Werving- en selectiegesprekken

Eerste jaar (opstartfase)

Het eerste jaar begint direct na de verkiezingen. Dit betekent:

- teamvorming nieuwe fractie;
- taakverdeling/commissieverdeling/etc.;
- mogelijk teamvorming nieuw bestuur (als er mensen zijn doorgestroomd naar de fractie);
- strategie uitzetten voor de komende periode.

Producten die hierbij passen zijn:

- Teamvormingsbijeenkomst (maatwerk)
- Training afdelingsbestuur (maatwerk)
- Strategiesessie (maatwerk)
- Coaching
- CDA-gedachtegoedcursus
- Fractievoorzitterscursus
- CDA Talent Academie
- Gemeentefinanciën cursus (een portefeuille waar iedereen in de fractie kennis van moet hebben)
- Debattrainingen
- Leergang wethouders

Tweede jaar (opbouwfase a)

In dit jaar is er tijd voor reflectie en evaluatie, daarnaast is het nu tijd voor ledenwerving / ledenzorg

Producten die hierbij passen zijn:

- Training Functioneringsgesprekken (voor het afdelingsbestuur)
- Teambuilding
- CDA-gedachtegoed cursus in de lokale politiek/CDA Talent Academie
- Debattrainingen
- Training ledenwerving / ledenzorg
- Conflictbemiddeling

Derde jaar (opbouwfase b)

Het derde jaar is enerzijds een voortzetting van het tweede (weer functioneringsgesprekken, permanente campagne, ledenwerving/leden zorg). Mocht zich echter aftekenen dat mogelijk in het vierde jaar een groot verloop ontstaat onder zittende raadsleden dan is het zaak om tijdig op zoek te gaan naar mogelijke opvolgers. Zij moeten eventueel tijdig lid worden en op het spoor gezet worden van het CDA.

Producten die hierbij passen zijn:

- Introductie cursus nieuwe leden
- Zomerschool voor jong talent
- Training Functioneringsgesprekken
- Training ledenwerving / leden zorg
- Netwerken
- Beïnvloeden
- CDA Talent Academie
- Cursus CDA-gedachtegoed in de lokale politiek

Bijlage 3: Contactpersonen

Provincie	Regioconsulent	Contactadres
Drenthe	De heer J. (Jan) Oving	drenthe.si@cda.nl
Flevoland	De heer A. (Alex) Struik	flevoland.si@cda.nl
Friesland	De heer J. (Jelte) Haakma	fryslan.si@cda.nl
Gelderland: Achterhoek	VACANT	achterhoek.si@cda.nl
Gelderland: Arnhem/Nijmegen	De heer P. (Pepijn) Diederer	arnhemnijmegen.si@cda.nl
Gelderland: Rivierenland	Mevrouw E. (Engelina) van Steenbrugge-Spiering	rivierenland.si@cda.nl
Gelderland: Veluwe	De heer L. (Leen) Timmer	veluwe.si@cda.nl
Groningen	Mevrouw H.E.M. (Rita) de Jager- de Boer	groningen.si@cda.nl
Limburg	Mevrouw S.H.W. (Senta) Schiffeleers	limburg.si@cda.nl
Noord Brabant: Eindhoven/Kempenland	VACANT	eindhovenkempenland.si@cda.nl
Noord-Brabant: Hart van Brabant	De heer F. (Frans) Kruizinga	hartvanbrabant.si@cda.nl
Noord-Brabant: Markiezaat/Baronie	De heer A. (Adriaan) van den Dries	markiezaatbaronie.si@cda.nl
Noord-Holland	De heer J.R.H. (Jurgen) Holtz	noordholland.si@cda.nl
Overijssel: Twente	Mevrouw C.C.D. (Carien) Ekelmans- Huiskers	overijsseltwente.si@cda.nl
Overijssel: NW-Overijssel en Salland	Mevrouw C.G.A. (Ineke) Mulder	overijsselnoordwestensalland.si@cda.nl
Utrecht	De heer A. (Arie) Slob	utrecht.si@cda.nl
Zeeland	Mevrouw E. (Elly) Klap-van Strien	zeeland.si@cda.nl
Zuid-Holland : Rijn- en Vechtstreek, Duin- en Bollenstreek, Haaglanden, Leidse regio en Gouwe en IJssel	De heer R. (Rob) Hendriks	zuidhollandnoord.si@cda.nl
Zuid-Holland: De Waarden, Drechtsteden, Zuidvleugel Krimpenerwaard, Delft-, West-, Oostland en het Waterweggebied	De heer A. (Arie) Slob	zuidhollandzuid.si@cda.nl

